

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inostranstvo: 210 Din. — Plačila in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Uredništvo in upravljalništvo v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23. — Rokopisov ne vračamo. — Račun pri pošti hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Tel. št. 25-53.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak torek, četrtek in soboto

Liubliana, četrtek 15. oktobra 1936

Cena posamezni številki Din 1'50

Kaj je z decentralizacijo uprave

Težka izkušnja vseh povojnih let je dokazala, da je centralistični sistem uprave za Jugoslavijo neuporaben. Ta resnica je že davno postala tako očitna, da se je tudi že z odločujočih mest ponovno objubil, da se bo izvedla decentralizacija uprave in ustreglo tej temeljni in največji zahtevi večine jugoslovanskega naroda. Ko so bile nato ustanovljene banovine in imenovani tudi prvi banovinski sveti, je tudi že kazalo, ko da se bo že mnogokrat izrečena obljuba tudi uresničila.

Ta up pa se je žal izkazal kot prazen. Banovinski sveti so obviseli v zraku in le enkrat na leto se sliši nekaj od njih, ko morejo izreči svoje pripombe k predložnim banovinskim proračunom. A to je tudi vsa njih funkcija, da se o njih delu sploh ne more govoriti.

Dejansko torej ni z banovinsko samoupravo nič, zato pa je ugasil samouprava še tam, kjer je dolgo po vojni še obstajala. Avtonomija mestnih občin je danes dejansko pokopana, ker o končni višini mestnih proračunov ter mestnih davčnin ne odločajo več občinski sveti, temveč finančno ministrstvo.

Centralizacija pa se je med tem razlegla tudi na druga polja in danes sega že v gospodarsko življenje. Naše denarništvo bo v kratkem popolnoma centralizirano in prav resna nevarnost je, da bo ves prost in razpoložljiv denar koncentriran v državnih privilegiranih denarnih zavodih, dočim bodo že desetletja obstoječi denarni zavodi prisiljeni k postopni likvidaciji. Ali ni nad vse značilno, da se danes govori, da bo Priv. agrarna banka nastavila 500 novih nameščenec, ko v istem času stari zavodi ne vedo, kam s svojimi nameščenici? Ali ne bi bilo bolj logično, da bi vse tisto delo prevzeli že obstoječi denarni zavodi, ki bi poleg tega opravili to delo ceneje in hitreje?

Naša država je brez oficialnega gospodarskega načrta, neoficialno pa tak načrt obstoja in v zadnjem času se kaže tudi pri ustanavljanju novih tvornic. Da je v naši državi prostora še za celo vrsto tvornic, je nedvomno, prav tako nedvomno je, da bi morali celo vrsto teh tvornic čim prej ustanoviti. Toda napačno je, če se te tvornice ustanavljajo le v nekaterih pokrajinah, druge pokrajine pa da ostajajo prazne. Gospodarsko napačno pa je, kadar se ustanavljajo v krajih, ki nimajo potrebnih pogojev za novo tvornico.

Del teh tvornic se ustanavlja tudi z denarjem davkoplačevalcev, pa čeprav je povsod po svetu dokazano, da je državna režija vedno najdražja in zato tudi rentabilnost državnih podjetij najslabša. Ni to nobena prava gospodarska osamosvojitve, kadar ustanavljamo z državnim denarjem podjetja in s proračunskimi sredstvi krijemo njih deficite, ker takšna osamosvojitve samo manjša naše narodno premoženje. Resnična gospodarska osamosvojitve se doseže la z rentabilnimi podjetji in zato jo ustvarjajo le zasebna podjetja. Naloga države je, da ta podjetja do neke meje podpira in da jim omogoča nemoten razvoj, ne pa, da sama ustanavlja podjetja in da

uvaja centralizem še v podjetništvu.

Centralizem se ni izkazal niti v politiki, še manj se more v gospodarskem življenju. Zato ni druge poti, kakor da se začenja centralizem odpravljati, in sicer na vsej črti. Dosegli bi potem ne le notranji mir, ki ga tem bolj potrebujemo, čim bolj je napeta zunanje-politična situacija, temveč začeli se bomo tudi gospodarsko, socialno in kulturno vse drugače razvijati, kakor pa se razvijamo danes. Nad 3 in pol milijarde din smo n. pr. dosedaj izdali za ceste, a kako mizerno je stanje naših cest! Kako vse drugačne uspehe pa bi mogli doseči s tem denarjem, če bi razpolagala s tem denarjem resnično samoupravna telesa!

A zakaj ne v Slovenijo? Valievo dobi veliko radijsko tvornico

Na shodu v Valjevu dne 4. t. m. je dejal odlični jugoslovanski politik naslednje:

»V kratkem dobimo v Jugoslaviji veliko industrijo, ki bo edina te vrste za ves ta del Evrope, za ves Balkan. Vas kmete to sicer ne zanima, vendar pa vas bo zanimalo v toliko, ker boste našli v tej tvornici zaslužek. To bo tvornica Philips-radio aparatov, ki jih danes kupuje vsa gospoda. Te aparate pa bomo izdelovali v Valjevu, ker tako mi hočemo!»

Zopet izraziti primer naših razmer. Fina industrija, med katero prištevamo tudi radijsko industrijo, je bistveno odvisna od izobraženosti delavstva in nobena druga pokrajina v naši državi ni poklicana za to industrijo tako ko Slovenija, ki takšno tvornico tudi nujno potrebuje. Imamo na višku obrtno in drugo strokovno šolstvo, imamo na tisoče inteligentnega naraščaja, ki ne ve ne kod ne kam. Tovarno, ki bi imela 500 do 1000 nastavljenec, bi mogli takoj napolniti s strokovno šolanimi delavci in nameščenici, od katerih bi vsak imel najmanj malo maturo. S takšnim delovnim aparatom bi bila tovarna kos nalogi, že v početku sposobna inozemski konkurenci in imela s tem tudi možnost osvojitve balkanskega trga, kakor se namerava.

Ljubljani je naravnost nujno potrebna take industrije. Ima že, kakor rečeno, na višku obrtno in strokovno šolstvo z najvišjo elektrotehnično institucijo naše univerze. Vse to bi bilo nekako povezano s to industrijo, ki bi kmalu postala naš ponos. Tam, kjer predvidevajo ustanovitev te industrije, bi morali poklicati kmetško ljudstvo naravnost od pluga in polja k radijski industriji. In to ljudstvo golovo ne strada, saj ima svoje polje, svoj kruh. Naša mladina pa nima zasluzka, nima kruha, niti kmečki sinovi se ne morejo preživljati na rodni grudi. — Slovenija je vsak dan bolj pasivna! Torej tam kmetško ljudstvo k radijski industriji, naša izobražena mladina pa na cesto, v negotovost. Up naše mladine je obrt in industrija, zato gospodje ne jemljite ji tega, drugih eksistenčnih možnosti itak nima.

Ali pa je gospodom tam doli znano, da se nahajajo pri nas med poklici, za katere je potrebna ljudskošolska izobrazba, tudi absolvirani srednješolci in višji izobraženci? Ze po rudarskem in delav-

jem, če bi razpolagala s tem denarjem resnično samoupravna telesa!

Vsako leto nam statistika vedno znova dokaže, da dosega zasebne bolniške blagajne vse drugačne uspehe ko čisto centralizirani okrožni uradi. A vendar se ne naredi edino logičen sklep ter izvede decentralizacija socialnega zavarovanja, temveč se narobe skuša še zadnje ostanke avtonomnega socialnega zavarovanja zatreti. Ze davno bi imeli izvedeno dobro delujoče socialno zavarovanje trgovcev in drugih gospodarskih stanov, če bi se omogočilo to zavarovanje na decentralistični podlagi! Kje je vendar tisti nepojmljivi razlog, da se kljub temu

socialno zavarovanje ne decentralizira.

Ko je bil pri nas centralizem šele v početku, smo ga že imeli preveč. Danes, ko je zajel skoraj vse panoge našega javnega življenja, ko sega celo v gospodarsko življenje, postaja že zapreka vseh zaprek za dvig našega gospodarskega življenja. Demontaža centralizma je zato danes edina možnost za napredek in zato se mora ta demontaža tudi začeti izvajati. Vsak nov zakonski načrt mora že naznanjati začetek te demontaže in če tega ne naznanja, ga je treba takoj in popolnoma odkloniti.

Zadnji čas je, da se doba centralizma zaključni in da se začenja doba decentralizacije!

skem poklicu posega naša šolana mladina! In letno bruhajo naše šole stoline mladine, ki ne ve ne kod ne kam in ki ji ni najti niti najbolj skromnega kruha. Največji kapital vsake države je naobrazena mladina, njena nada, njen ponos, vse moderne države se tega dobro zavedajo in ji na vse načine poskušajo omogočiti eksistenco. Pri nas pa se mladina zapostavlja, da je prepuščena sama sebi. Ali naj se potem čudimo, če išče rešitve svojega socialnega vprašanja tudi v radikalizmu? Mladini dajte kruha, pa bo najbolj goreča zagovornica domovine! S temi načeli

gredo v boj velike, pomlajene države in kakor vidimo uspevajo! Ali pa morda ne plačuje naš narod tudi tako velike davke, da sme zahtevati, da se mladina šola in da dobi izšolana delo in kruh!

Izgovor radi strateških ozirov pri tej industriji ne pride v poštev. Zato gospodje: Naša mladina, ki tava brez upa in nade, vas poziva: Dajte ji eksistenco! Vsi, ki imate z njo opravka, ki opazujete njeno tiho borbo, vse oblasti in vsi gospodarski krogi, da, vsa Slovenija mora iti v boj in vzklikniti: »Radijska industrija je industrija naše mladine, njena eksistenca!»

Kako je bil „Feniks“ saniran drugod

Iz poročila dr. Fetticha na ustanovnem občnem zboru društva slovenskih zavarovancev

Zelo poučno je, kako so drugod hitro in uspešno sanirali zavarovalnico »Feniks«, pa čeprav je imela ta v drugih državah neprimerno večje deficite ko v Jugoslaviji.

Avstrijska vlada je izdala že 25. marca 1936 štiri zakone radi sanacije dunajskega Feniksa.

Ustanovil se je poseben zavarovalni fond, v katerega so morale vplačevati vse avstrijske zavarovalnice. Iz tega fonda bi se dopolnjevali ev. primanjkljaji v premijskih rezervah zavarovalnic.

Z drugim zakonom so se znižali osebni in režijski stroški zavarovalnic. Tretji zakon je določal maksimiranje nagrad zavarovalnih agentov in minimalne premijske rezerve pri življenjskem zavarovanju. S četrtnim zakonom pa se je ustanovil poseben register premijskih rezerv življenjskega zavarovanja. Z nepremičninami in hipotekami, ki so vpisane v ta register, se sme razpolagati le z odobrenjem vladnega komisarja.

Nato je izšel zakon o ustanovitvi Avstrijske zavarovalnice, ki je prevzela vse pravice in obveznosti »Feniksa«. Nova družba je prevzela tudi obligacijsko posojilo v višini 250 milijonov šilingov, ki ga je kontrahirala zavarovalni fond. Osnovna glavnica družbe je znašala 10 milijonov šilingov, ki so jo vplačale dunajske banke in zavarovalnice.

S posebno uredbo so bili istočasno določeni prispevki v zavarovalni fond, in sicer takole:

Pri zavarovanju blaga in proti toči plačajo zavarovanci 1%, pri vseh drugih strokah 6% in za pozavarovanje 1-5%.

Zavarovalnice pa plačajo v ta fond od vplačil zavarovanja proti toči, blaga in transporta ter proti požaru 1-5%, v drugih strokah 3% in pri posojilih ter odkupu polic 6 odstotkov.

Dve tretjini zneskov, ki obremenjujejo zavarovalnice, morejo te preveliti na zavarovance, razen življenjskega zavarovanja do največ 1000 šilingov. Prispevke od posojil in odkupov polic pa morejo v celoti preveliti na zavarovance.

Isti zakon z dne 8. aprila je nadalje določal, da se reducirajo davkatve v življenjskem zavarovanju v kolikor presegajo meje zavarovalne osnove, ki je bila odobrena od nadzorovalne oblasti, na to osnovo.

Zakon z dne 30. aprila 1936 je nadalje pretvoril vsa življenjska zavarovanja, ki so bila sklenjena v zlati ali tuji valuti v šilinge.

Z zakonom z dne 2. julija so bile določene modalitete za prenos portfelja življenjskega zavarovanja »Feniksa« na novo zavarovalnico. Ker je bila zavarovalna osnova večinoma previsoka, se je ta znižala na ta način, da so zneski zavarovane vsote ostali sicer neizpremenjeni, podaljšali pa so se roki doživetja. V primeru smrti pa se izplača cela vsota. Za časa prolongacije ne plačuje zavarovalec nobenih premij. Rok prolongacije je bil določen na 2 do 5 let.

Češkoslovaška vlada

je že l. 1932. predpisala čl. podružnici »Feniksa« sporazumno z avstrijsko vlado, da se mora primanjkljaj pri čl. podružnici amortizirati po določenem načrtu v 30 letih. Ko je l. 1935. čl. vlada ugotovila, da se praška podružnica ni ravnala po tem načrtu, je imenovala čl. vlada svojega komisarja pri čl. podružnici »Feniksa«. Posebni zastopnik vlade je prevzel vso upravo podružnice. Brezplačne police so se razveljavile, zavarovalnine, ki so bile sklenjene na podlagi preniknih premij, pa so bile znižane na pravilno višino.

Police, ki so se glasile na tujo valuto, so bile pretvorjene v češkoslovaško. Valutne klavzule so se razveljavile. Za dobo enega leta se ni mogla proti čl. podružnici vložiti nobena tožba, niti voditi izvršba, niti zahtevati odprtih stečajev. Končno je dobila vlada pooblastilo, da prenese čl. portfelj zavarovalnice »Feniksa« na drugo zavarovalnico ali v ta namen ustanovljeno novo zavarovalnico.

S posebno odločbo vlade so bili nato odobreni vsi ukrepi za sanacijo »Feniksa«. Predvidena je bila tudi ustanovitev nove zavarovalnice, pri čemer bi sodelovale čl. zavarovalnice in država. Vse zavarovalnine iz starih pogodb do zneska 10.000 Kč se izplačajo v celoti, vse večje pa z odbitki. Za kritje primanjkljaja prispevajo zavarovalnice 14 milijonov Kč, država pa 6 milijonov Kč skozi 50 let.

Na Madjarskem

Z vladno uredbo z dne 27. junija je bilo določeno, da se pokrije primanjkljaj madjarske podružnice v višini 16 milijonov pengov na ta način, da pade 6 milijonov pengov na zavarovance, 10 milijonov pengov pa na vse druge madjarske zavarovalnice, katerim pa je bilo obenem prepovedano, da bi to breme prevalele na svoje zavarovance. Prejemki nameščenec »Feniksa« so se znižali za 10 do 40%. Vsa zavarovanja, ki so bila sklenjena v tuji valuti, se pretvorijo v zavarovanja v pengih.

Ti primeri jasno kažejo, da bi se mogla jugoslovanska podružnica »Feniksa«, ki ima znatno manjši deficit, še mnogo lažje sanirati in da našim zavarovancem ne bi bilo pri tem treba nalagati nobenih posebnih bremen. Seveda pa je treba nekaj storiti, ne pa čakati, da se stvar sanira sama.

Italija bo povečala dovoz živil, da zmanjša druginjo

Iz Reke poročajo, da zahteva italijanska vlada, da morajo ostati tudi po devalvaciji cene za živila neizpremenjene. Kljub temu pa so nekatere cene narasle že za 10 in tudi več odstotkov. Ker se je tudi ustavil več dovoz iz tujine, se čuti vedno večje pomanjkanje živil. Ker bi zaradi tega cene nujno narasle, je vlada sklenila, da bo povečala kontingente za najbolj nujna živila. To povišanje velja za zadnje letošnje četrtletje. Tako so bili povišani naslednji kontingenti: za vole od 12,50 na 32 milijonov lir, za perutnino na 8, za jajca od 0,85 na 8, za krompir od 0,65 na 11, za mast od 0,2 na 0,9, za sveže ribe od 0,2 na 1 milijon lir. Poleg tega so bili povišani še nekateri drugi uvozni kontingenti.

Strokovni tečaji

Pekovski strokovni tečaj

V prvi polovici novembra bo strokovni tečaj za kandidate, ki nameravajo polagati mojstrski izpit iz pekavske stroke. Poučevalo se bo pa tudi tako, da bo tečaj nudil tudi že samostojnim mojstrom priliko dopolnilne izobrazbe. Predavalo se bo o žitu, mlevskih izdelkih, o raznih sistemih pekavskih peč. Pouk bo zvezan z ogledom raznih vzornih pekarn. Nadalje se bo poučevalo o opremi delavnice in delavnih pripomočkih, o izdelavi testa in peki raznih vrst kruha, o kalkulaciji in glavnih načelih knjigovodstva, o trgovini z moko ter o obrtnih in delavskih predpisih, ki se tičejo pekavske stroke.

Enotedenski tečaj bo brezplačen ter bo v prostorih Zbornice za TOI dnevno po 2-3 ure in ob času, ki bo udeležencem najpripravnější, da bo omogočena udeležba tudi interesentom izven Ljubljane, na primer iz Kranja, Škofje Loke, Kamnika, Vrhnike in Litije.

Prijave za tečaj je z navedbo točnega naslova poslati najkasneje do 25. oktobra na Zbornico za TOI v Ljubljani.

Dopolnilni tečaj za mizarstvo in notranjo arhitekturo

Od novembra do konca junija prihodnjega leta priredi Zavod za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani nedeljski strokovni tečaj za izpopolnitev mizarških mojstrov in pomočnikov, ki že obvladajo strokovno risanje. Tečaj se bo vršil v prostorih Tehniške srednje šole pod vodstvom strokovnjaka. Predmet tečaja bo porazdelitev opreme za druž. stanovanja v danem tlorisu, ortogonalni in izometrični pogled opremljenega stanovanja in poedinih kosov pohištva, perspektiva poedinih kosov in celotnega interiera v različnih tehnikah, različne vrste stavbnega pohištva, slogovno pohištvo, risanje pohištva v naravni velikosti po predloženi slikah. Prijave za tečaj s točnim naslovom je poslati Zbornici za TOI v Ljubljani do najkasneje 23. okt.

Risarski tečaj za mizarje

Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani priredi devetmesečni nedeljski risarski tečaj za mojstre in pomočnike mizaravske stroke. Pouk se prične v prvi polovici novembra in se bo vršil pod vodstvom strokovnjaka v prostorih Tehniške srednje šole. Prijave s točnim naslovom je poslati do 23. oktobra na Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Uporaba delovnih moči obsojencev

Interesenti, ki bi reflektirali na zakup delovne moči jetnikov za izdelavo metel ali za kaka druga primerna dela takozvanega »mešanega sistema« ali »sistema na kosec«, naj se obrnejo za pojasnila na jetnišnico Okrožnega sodišča v Ljubljani.

Stavka zagrebških tramvajskih uslužbencev

Čisto nepričakovano za zagrebško prebivalstvo se je začela stavka zagrebških tramvajskih nameščencev. Vsi poskusi, da bi se stavka ustavila, so bili do sedaj brezuspešni. Mestna hranilnica kot lastnica tramvaja pravi, da pogoj nameščencev ne more sprejeti. Po njeni izjavi so zahtevali nameščenci, da se poviša minimalna plača sprevodnika od 1211 na 1800 din, voznika od 1504 na 2237, nočnega delavca od 1429 na 2553, dočim bi se maksimalne plače morale povečati za sprevodnika od 1559 na 2318 din, voznika od 1623 na 2441 din in nočnega delavca od 3335 na 5900 din. Poleg tega pa bi moralo podjetje plačevati za nameščence tudi vse socialne da-

vatve, uslužbenki davek in 10% dodatek za otroke. Poleg tega zahtevajo nameščenci še nekatere druge ugodnosti. Nameščenci trdijo, da so njih zahteve navedene previsoko in da zahtevajo največ 60% povišanje plač. Tramvaj ima zaradi stavke 100.000 din dnevno škodo. Delavci so ob zaslužek, oni

pa, ki imajo daleč od doma do službenega mesta, velike težave. Prav tako pa tudi vsi okoliški kmetje že groze, da sploh ne bodo dostavljali več v Zagreb živil, če tramvaj ne bo vozil. Posledice so torej za vse prebivalstvo težke, le taksiji imajo zlate čase. Da se ne bi moglo urediti vprašanje name-

ščenskih plač brez stavke, ni še nihče mogel dokazati. Zato se med zagrebškimi prebivalstvom utrja misel, da je tudi ta stavka nastala predvsem zaradi rivalitete delavskih voditeljev in treh delavskih organizacij, ki ženejo iz prestižnih razlogov delavstvo tudi v najbolj nepotrebne in škodljive stavke.

Gospodarske razmere v Španiji

Iz članka, ki ga je objavil dr. Nikola Peršić v zadnji številki »Ekonomista«, posnemamo:

Čeprav se nahaja Španija v Evropi, je vendarle manj znana kot mnoge druge, tudi manjše države. Najmočnejša kolonialna sila na začetku novega veka se je morala Španija po mnogih peripetijah umakniti s svetovne pozornice, da zopet zbere svoje sile in da znova zaigra svojo vlogo v koncertu velikih sil. Skozi vse 19. stoletje se čuti to prizadevanje Španije, toda uspeha še ni, kakor da bi bila zla usoda na poti.

Madariaga označuje zemljepisne razmere Španije na kratko takole: Nephodnost je glavni znak Španije. Ta dežela je trdnjava, katere srednja višina dosega okoli 650 m ter je po Švici najbolj visoko ležeča dežela v Evropi. Takoj ob obali se dvigajo visoke planine, dohod s kontinenta pa je zaprt z nad 3000 m visokimi Pireneji.

Na tem polotoku se je pod vročim solncem razvijal španski narod, v čegar žilah teče raznovrstna kri, vendar največ romanske. Tu so bile strasti vedno močnejše kot v drugih deželah in vsaka ideja se je uveljavljala z večjim fanatizmom. Bližina Afrike je bila za Španijo usodna.

Španija meri s kolonijami 840 tisoč 302 km² in ima 25.293.000 prebivalcev. Razdeljena je na 49 pokrajin, od katerih je 47 na polotoku, 2 pa na otokih (Balearskih in Kanarskih). Gustota prebivalstva je majhna, le 47 prebivalcev na 1 km², dočim jih pride v Jugoslaviji 56.

Španija ima izhod na dve najvažnejši morji, na Atlantski ocean in na Sredozemsko morje, kar je nekoč ustvarilo kolonialno silo Španije, danes pa ji odpira pot v Ameriko in Afriko. Sama prednost zemljepisne lege pa še ne more dovesti do gospodarskega blagostanja, če ni prebivalstvo podjetno. Zlo je pri tem, da se visoke planine dvigajo v Španiji skoraj tik ob obali ter je zato oceanski in sredozemski vpliv majhen.

Klimatično se deli Španija v dva pasova, v južni suhi pas, ki ima okoli 320.000 km² površine, in severni zmerni pas z okoli 260.000 km².

Kmetijstvo

Na gospodarstvo Španije je sicer klima močno vplivala, toda ni klima edina posledica sedanjega stanja gospodarstva. Kakor v vseh drugih državah, tako tudi v Španiji ni prebivalstvo povsod enako delavno. Zlasti na jugu Španije so pokrajine, v katerih ljudje znižujejo življenjski standard samo zato, da jim ni treba tliko delati. Drugod so zopet nastala plodna polja samo zaradi prdnih rok. Ze v mavrski dobi so postali nekateri kraji plodni samo z umetnim namakanjem. Takšne zemlje je okoli 15.000 km² in vsa je zelo plodna.

Koncem 19. in v začetku 20. stoletja se je največ storilo za dvig španskega kmetijstva. Po izgubi zadnjih svojih kolonij (Kube, Portorike in Filipinov) je Španija spoznala, da je konec čezmorskih pustolovščin in da je rešitev le v lastni deželi. Najprej pa je bilo treba napraviti inventar in ta je pokazal, da je Španija v prvi vrsti

agrarna država. Leta 1932. je bilo v Španiji skoraj 16 milijonov ha obdelane zemlje, 4,3 milijona ha pašnikov in samo 5-16 milijona ha gozdov.

Glavni agrarni proizvodi Španije so žitarice, na katere odpade skoraj polovica vsega španskega pridelka. Največ se goji pšenica in ječmen, koruza pa razmeroma le malo. Na drugem mestu je sadje in povrtnina. Na jugu rastejo tudi banane in sladkorni trs. Na jugu so tudi edini gozdovi dateljnov v Evropi. Riž se prideluje v dolini Ebra. Na tretjem mestu je krompir, na četrtem mestu pa vino, ki ga je pridobila Španija v l. 1934. nad 20 milijonov hl, da je v vinski proizvodnji v Evropi tretja (za Francijo in Italijo). Velik dohodek ima Španija tudi od industrijskih rastlin. Letno se ceni ta dohodek na okoli 700 milijonov peset. Za tobak velja državni monopol. V 36 pokrajinah se pridobiva oljčno olje, ki se zlasti mnogo uporablja za konzerve. Glede proizvodnje oljčnega olja je Španija na svetu prva.

Še pred kratkim je španski kmet oral zemljo s starim rimskim, to je lesenim plugom. Danes pa se poseveča strokovni naobrazbi kmeta velika pozornost. Še l. 1898. je imela Španija samo eno tvornico plugov, danes jih ima že celo vrsto.

Zivinoreja je danes velik vir narodovega dohodka. Španija slovi po svojih merino-ovcah, andaluzijskih konjih in pirenejskih oslih in mulah. Reja svinj je povsod razvita, najboljše pa se reje na Malorki. Španija ima okoli 16,5 milijona ovac, 5 mil. prešičev, prav toliko koz, 4,6 milijona goved, 1,4 milijona mul, 1,2 milijona oslov ter 800.000 konj. Zelo razvito je ribarstvo, prav tako tudi konzerviranje rib.

Rudarstvo

Ze v starih časih je bilo znano špansko bogastvo na rudah, zlasti v hribih Asturije in Kantabrije. Bilbao je znamenito središče železne rude. Ker so tu tudi velika premogovna središča, se more železo kar na mestu topiti in predelovati. Ker se morje globoko zajeda v teh krajih v zemljo, se more ponekod ruda kar naravnost nakladati na ladje. Tudi v Poneferradi so velika ležišča premoga in železa. Središče bakrenih ležišč je pokrajina Huelya z znamenitim rudniki Rio Tinto, ki so večinoma v angleških rokah. V pokrajini Jaen so najvažnejša svetovna ležišča svinca, dočim se cink pridobiva v Murciji in Santanderu, živo srebro pa v Almadenu. Nadalje ima Španija v manjših količinah še zlato, srebro, kositer, antimon, volfram, žveplo in kalijevo sol. Nedavno pa so bili odkriti tudi petrolejski vrelci v Navari, Santanderu, Burgosu in Bilbao.

Industrija

Skupna proizvodnja železa in jekla ne zadostuje za domačo potrebo, vendar pa izkazuje industrija, ki predeluje železo, velik napredek. Tehnično njeni proizvodi ne zaostajajo za svetovnimi, v cenah pa so mnogo nad svetovno pariteto. Industrija je močno začlenjena s carinami in drugimi prednostmi. Center topilnic železa je na severu Španije.

Tekstilna industrija je stara. Industrija svile se je razvila že v dobi Mavrov, ki so uvedli v Španijo tudi kulturo bombaža. Španski proizvodi pa so predragi, da bi mogli uspešno konkurirati z drugimi. Glavno središče tekstilne industrije je v Kataloniji ter Madridu. Bombažna industrija pa se je zlasti razvila v Sevilji, Valenciji in Salamanki. Med vojno je tekstilna industrija zelo dobro delala, po vojni pa je proizvodnja silno nazadovala, ker so začele delovati nove nastale industrije v drugih državah. Nasprotno pa je španska kemična industrija napredovala zlasti po vojni. Zelo stara je v Španiji tudi industrija barv, ki more večino potrebnih surovin dobiti doma. Zelo je napredovala tudi industrija parfemov in mil, ki pa je večinoma v francoskih rokah.

Pogonska sila je v Španiji hitreje rasla kakor pa pridobivanje premoga. Pomanjkanja pa ni bilo nikdar čuti, ker je elektrifikacija dežele hitro napredovala, in sicer zlasti po svetovni razstavi v Barceloni l. 1888. Vodne sile Španije se cenijo na 5 do 8 milijonov konjskih sil, od katerih je dosedaj izkoriščenih okoli 1 milijon.

Tudi industrija živil dobro napreduje, zlasti sladkorna industrija. Velika proizvodnja olja je krepko pospeševala konzervno industrijo. Omeniti je nadalje tvornice čistega alkohola, likerjev in razne pivovarne, luščilnice riža ter dobro razvito mlinarstvo.

Trgovina

Trgovina v Španiji ni na višini drugih zapadnih držav. Isto velja tudi za obrt. V splošnem se opaža nagnjenje za individualnost, radi česar prevladujejo mala in neznačajna podjetja.

Leta 1934. je Španija uvozila za 860, izvozila pa za 612 milijonov peset. Največ je uvozila strojev in motorjev (za 161 milijonov), živil, pijač in kemikalij. Glavni izvozni predmeti Španije pa so sadje, olje, vino, rude in tekstilno blago. Največ uvaža Španija iz U. S. A., Nemčije in Anglije, največ pa izvažava v Anglijo in Francijo.

Za časa svetovne vojne je Španija silno mnogo zaslužila in tvornice so rasle ko gobe po dežju. Ko se je vojna nehala, so se nehala tudi tuja naročila, na španskih trgih pa se je pojavilo tuje in mnogo cenejše blago. Nastala je silna kriza, ki je dosegla svoj višek l. 1921., ko je moralo okoli 750 tvornic ustaviti svoje obratovanje. Polagoma pa se je začelo tudi špansko gospodarstvo boljšati, a v tem je prišla nova nesreča, težka notranje politična kriza, ki je dovedla tudi do sedanje državljanske vojne. Naj zmagaja v tej vojni ta ali druga stran, špansko gospodarstvo še dolgo ne bo moglo preboleti težkih udarcev, ki mu jih je že in ki mu jih še bo zadala ta državljanska vojna.

Občni zbori

Tovarna delnikov d. d. v Dolnji Lendavi ima 30. redno letno glavno skupščino dne 26. oktobra ob 11. v posvetovalnici svoje tvornice. Vse pravice sme na občnem zboru izvrševati samo delničar, ki je 30 dni pred občnim zborom vpisan kot delničar.

Politične vesti

Ministrski predsednik Kjuseivanov je sprejel časnikaarje ter jim dal daljšo izjavo o svojem bivanju v Beogradu ter o političnih odnosih Bolgarske in Jugoslavije. Dejal je, da je z min. predsednikom Stojadinovićem razpravljalo o vseh vprašanjih, ki se tičejo obeh držav ter da sta mogla oba konstatirati, da soglašata v vseh teh vprašanjih, a tudi v vseh vprašanjih, ki se tičejo miru. Izjavil je nadalje, da je bila tudi Bolgarska za sprejem konvencije o pobijanju mednarodnega terorizma in da so bila neka nesoglasja samo glede procedure tega postopanja.

V kratkem obišče Beograd tudi turški zunanji minister dr. Ruždž Aras. Pogosti poseti državnikov balkanskih držav v Beogradu dokazujejo solidarnost držav Male antante in Balkanske zveze.

Ker je francoski komunistični poslanec Thorez na shodu v Strasbourgu zelo vehementno napadel Hitlerja, so v Nemčiji silno razburjeni. Na njegov govor bo baje reagiral sam Hitler na kongresu narodno-socialistične stranke v Wiesbadenu. Nemški veleposlanik v Parizu pa je zaradi govora ostro protestiral pri pariški vladi.

Francoska vlada je mnenja, da je govoril Thorez svoj govor na pobudo Moskve, ki hoče doseči poslabšanje francosko-nemških odnosov, da bi se s tem preprečila locarnska konferenca. Na protestno noto nemškega veleposlanika francoska vlada ne bo odgovorila, ker vlada v Franciji svoboda govora in zato tudi vlada ne more preprečiti nobenih govorov. Nemški vladi bo pariška vlada neoficialno nasvetovala, da vložijo proti poslancu Thorezu tožbo.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo obiskal Berlin, kjer se bo sestal z nemškim zunanjim ministrom v. Neurathom. Kakor poročajo časopisi, bo skušal doseči sporazum z Nemčijo. Zato bo razpravljaval tako o locarnskem vprašanju kot tudi o avstrijskem vprašanju. Skušal bo nadalje pojasniti Nemčiji, zakaj je morala Italija devalvirati liro.

Hitlerjev namestnik Hess je v nekem svojem zadnjem govoru dejal, da je Nemčija danes preskrbljena s kruhom, moko, krompirjem, sladkorjem in mlekom, uvažati pa mora še jajca, meso, mast in surovo maslo. Toda bolj ko ta živila so Nemčiji potrebni kanoni in zato bo dajala svoje devize za orožje, ne pa za živila. Nadalje je dejal, da se bo moral svet sprizniti s tem, da Nemčija ne more biti brez kolonij. Končno je dejal, da so iznašli v Nemčiji poseben postopek z mesom kitov, ki postane po tem postopku užito, da ga ni treba več zavreči. Letošnjo zimbo bo meso kitov glavna hrana nemškega naroda.

Podpredsednik španskega parlamenta je na kongresu angleške delavske stranke govoril o španski državljanski vojni. Dejal je, da je nevtralnost največja krivica, ki se je mogla zgoditi španski vladi. Ker je ta vlada legalna, ima tudi pravico, da kupuje orožje. Madridska vlada ima tudi denar, da vse to orožje plača. Nato je opisoval okrutnosti, ki da jih izvršujejo uporniki. Sramota za španski narod je, da morejo Marokanci zopet razsajati po Španiji. Vsako mesto, ki ga osvoje, ga smejo tudi opliniti. Svoj govor je zaključil z besedami: Tudi če bi se upornikom posrečilo, da osvoje Španijo, vendar pa španskega naroda ne bodo nikdar osvojili.

Po vesteh nacionalistov se pripravljala generalni napad na Madrid. Uporniki so zavzeli mesto Aranjuez, ki so ga pa vladne čete pred odhodom zažgale, da so našli uporniki samo še razvaline. Iz glavnega štaba generala Mole poročajo, da so uporiške čete prodrle že 15 km do Madrida.

Kanceler Šušnik je dal italijanskim časnikaarjem pojasnilo k zadnjim ukrepom avstrijske vlade proti hajmverovcem. Dejal je, da ostane Avstrija zvesta ideji svoje neodvisnosti ter da bo še nadalje zvesta rimskim protokolom. Mussolini je Avstriji ponovno svetoval, da izvede do konca avtoritativni državni sistem na podlagi sedanje avstrijske ustave in to se je sedaj z razpustom Hajmvera zgodilo. Zato je gotovo, da Mussolini ta ukrep avstrijske vlade pozdravlja.

Konferenca zunanjih ministrov Italije, Avstrije in Madjarske bo dne 9. novembra v Rimu. Nemška vlada je protestirala pri angleški vladi, ker se je v pomorskem sporazumu med Anglijo in Sovjetsko Rusijo dovolilo slednji večje oboroževanje kakor pa to določa splošni londonski pomorski dogovor.

Za ali proti devalvaciji

Hrvatski glas proti devalvaciji dinarja

Dr. Josip Butorac je objavil v »Hrvatskem dnevniku« v Zagrebu članek o posledicah devalvacije zlatih valut za dinar. V svojem članku pravi med drugim:

Posledice devalvacije v Evropi se bodo za prvi čas in za krajšo dobo pokazale v naši državi v tem, da se bo nekaj časa izvoz neugodno razvijal in da bodo imele večje težkoče industrije, ki so v konkurenčni borbi z industrijami držav z devalvirano valuto. Ker si te države pomagajo predvsem z zniževanjem carin, je zelo verjetno, da bodo od nas zahtevale carinske koncesije glede njihovih industrijskih izdelkov. Moremo tudi računati z nekim dvigom cen v približni višini 5%, kar se pa ne bo dosti opazilo, ker je naše gospodarstvo v začetni fazi postopnega gospodarskega dviga, ki bo itak povzročilo neko zvišanje cen.

Vse druge posledice devalvacije zlatih valut pa bodo in so za naše gospodarstvo ugodne. Preje navedene težkoče pa se morejo ublažiti ter del izgube izvoznikov tudi kompenzirati. Ker izvažamo predvsem agrarne produkte, katerih cene imajo dvigajočo tendenco, najbrže pri izvozu teh proizvodov

ne bomo naleteli na večje težave, zlasti še, ker je bila pri nas žetev zelo dobra, drugod pa slaba.

Če bi pa tudi mi izvedli devalvacijo, bi bilo negativnih posledic mnogo več. Takoj bi nastalo težko vprašanje, kako preprečiti prevelik dvig cen. Problem kmetijske razdolžitve bi bil sicer lažji, ker bi se cene dvignile, vprašanje pa je, če bi bilo to v naših sedanjih razmerah priporočljivo, ker dobi kmet sedaj itak boljše ceno za svoje proizvode, pa čeprav dinar ni razvrednoten. V sedanjih razmerah bi bila devalvacija vsekar udarec za naše gospodarstvo.

Druga je seveda stvar, če bi bili k devalvaciji prisiljeni. To bi se moglo zgoditi v tem primeru, če bi devalvirale tudi Madjarska, Bolgarska in Romunija, ki so naše glavne konkurentinje na tujih trgih.

Tudi morebitna devalvacija nemške marke bi mogla povzročiti pri nas enak sklep. Dokler pa se vse to ni zgodilo, pa ni resnih razlogov za devalvacijo dinarja. Angleški funt je pri tečaju 250 din narasel za približno 5% ter je zato tudi upravičen dvig cen nekaterih proizvodov za samo 5%.

Devalvacija valut in naša industrija

Val devalvacije ni pustil ravnodušne niti naše industrialce, ki živahno zasleduje vse, kar se v zvezi z devalvacijo valut pripravlja v drugih državah. Zlasti pa se zanimajo naši industrialci za dve stvari: to je predvsem za nabavo surovin iz držav, ki so devalvirale valuto, ter za vprašanje obrambe pred konkurenco, ki bo iz teh držav brez dvoma prišla tudi na naš trg. Za vse one industrije, ki dobivajo njim potrebne surovine predvsem iz tujine, je posebno važno, če bo znižana vrednost valut v teh državah vplivala tudi na pocenitev surovin, da bodo sedaj dobivale te surovine ceneje, ker je dinar ohranil svojo vrednost. To zlasti velja za surovine, ki jih dobiva naša industrija iz Italije in Češkoslovaške.

Se večjo pažnjo pa posveča naša industrija drugemu vprašanju: morebitni konkurenci vseh industrijskih proizvodov iz držav z devalvirano valuto. To vprašanje zanima sploh vse naše industrije, brez ozira na to, če prejemajo svoje surovine iz tujine ali ne. More se reči, da je naša industrija zaradi možnosti industrijskega dumpinga držav z razvrednoteno valuto precej v skrbeh. Nekateri industrialci izjavljajo, da so bile že sedaj nekatere zaščitene carine v resnici le neznatna zaščita, ker so mogli tuji konkurenti prodajati svoje blago daleč izpod običajnih cen.

Dosedanji vpliv devalvacije na cene

Učinek devalvacije se bo prav poznal šele takrat, ko bodo sedanje zaloge potrošene in ko bo treba nabavljati novo blago iz tujine. Zlasti to velja za Francijo, kjer delavske mezde še niso prilagodene devalvaciji. Na splošnem pa dosedaj niti večji nakupi niso povzročili takojšnjega dviga cen, kar se je posebno jasno videlo v Švici. Takoj po devalvaciji švicarskega franka so ljudje začeli pridno nakupovati, zaradi discipliniranosti občinstva in trgovcev pa le ni prišlo do dviga cen. Kar pa Švica uvaža, hoče še nadalje kupovati po starih cenah. Uvoz je zaradi tega tudi precej nazadoval, ker pač tuji dobavitelji zahtevajo višje cene, ki bi bile v skladu z devalvacijo.

V Franciji, kjer so že naprej vedeli za devalvacijo, so cene ta-

ki v začetku porasle v trgovini na debelo za 3%, cene za uvozno blago pa za 12%. Splošni indeks cen se je dvignil le za 5%, od 404 na 426. Odločilni francoski krogi računajo, da se bodo cene na splošno zvišale za 10 do 15%, da bo torej za 29% izvedena devalvacija še vedno omogočila Franciji večjo konkurenčno sposobnost.

Tudi na Nizozemskem so bili trgovci in občinstvo disciplinirani in zato so v cenah nastale le malenkostne razlike. Računa se, da bodo na Nizozemskem cene narasle za največ 8 do 10%.

V večji meri pa so narasle cene v Italiji, ki je primeroma tudi svojo valuto najbolj devalvirala. Draginja pa se je sicer začela v Italiji že pred devalvacijo in je ta v mnogem oziru samo sankcionirala prejšnje stanje. Tudi uvedba tur-

ističnih lir spada v to poglavje. S temi lirami naj bi se obvarovali tuji turisti pred previsokimi cenami, da bi se tako laže privabili v Italijo.

Tudi na Češkoslovaškem dela vlada velike napore, da se prepreči dvig cen.

Italijanski listi o devalvaciji

Večina italijanskih listov piše, da je Italija devalvirala liro predvsem zato, da pokaže svojo dobro voljo, da hoče sodelovati pri urejanju razmer v srednji Evropi. Sedaj, ko je s priznanjem italijanske Etiopije rešeno za Italijo kolonialno vprašanje, more Italija zopet sodelovati z drugimi velesilami. Bolj odkritosrčno pa piše »Lavoro Fascista«, ki pravi, da je morala Italija devalvirati, ko se je razbil zlati blok, ker ni mogla Italija ostati v valutnem vprašanju osamljena.

Zelo pa zamerja list Angliji in Združenim državam Sev. Amerike, ker da sta v vprašanju devalvacije valut popolnoma neiskreni. Tako hvaljeni sporazum treh de-

Popolnoma pa se dvig cen v državah z devalvirano valuto seveda ne bo mogel preprečiti. Bati se je, da se z devalvacijo vendarle ne bo dosegla ona stabilnost v zunanji trgovini, kakor bi bilo želeli. Mnogi tudi že trde, da se bodo vsi dosedanja ukrepi izkazali le kol prehodni in da se bo pravo delo za stabilizacijo razmer v zunanji trgovini moralo šele pričeti.

narnih velesil da je samo platonične vrednosti, ker je tako Anglija ko tudi Združene države Sev. Amerike mnenja, da še ni prišel pravi čas za splošno stabilizacijo valut. London in Washington še nočeta, da bi se sedanji provizorij nehal. Vel. Britanija je nasprotno pripravljena, da funt znova devalvira, da bi mogla vzdržati ameriško konkurenco. Kompromis, ki je bil sklenjen med Veliko Britanijo in Združenimi državami Sev. Amerike očitno še ne funkcionira, kakor bi bilo treba. Dela se nasprotno na to, da pride do nove devalvacije, kar pa preprečuje stabilizacijo, ki bi se morala izvesti s sodelovanjem vseh držav.

Dodatni sporazum med Anglijo, Francijo in U. S. A.

Ameriški finančni minister Morgenthau je objavil, da bo odslej dovoljen izvoz zlata ali pa prodaja zlata na podlagi posebnih predpisov na račun fondov za stabilizacijo v državi, ki bodo isto ugodnost dovolile U. S. A. Finančno ministertvo bo vodilo seznanj držav, ki se morejo posluževati te ugodnosti. Zlato se bo prodajalo po ceni 35 dolarjev za unčo, za stroške pa se bo računalo 0,25 dolarja. Novinarjem je izjavil minister Morgenthau, da je s tem uvedena nova metoda v mednarodnih trgovinskih transakcijah. To je drugi korak za stabilizacijo mednarodne trgovine in z njim je mednarodna spekulacija izločena, vse gibanje zlata pa je prepuščeno vladam. Vse države imajo možnost, da se priključijo temu sporazumu. Podobne izjave sta izdala tudi londonsko in pariško finančno ministertvo. — V pariških krogih se zagotavlja, da je s tem dodatnim sporazumom kečljivo valutno vprašanje med tremi velesilami rešeno. V bodoče se bodo med temi tremi denarnimi središči zamenjavale devize vsak dan za zlato. S tem je ena najbolj bistvenih točk znamenitega francosko-angleško-ameriškega sporazuma z dne 25. septembra uresničena.

Baselska banka za valutno stabilizacijo

V nedeljo so se začela v Baslu posvetovanja guvernerjev emisijskih bank. Predvsem so razpravljali o valutnem sporazumu Francije, Anglije in U. S. A. Koncem diskusije je bila sprejeta resolucija, ki opozarja na nujno potrebnost, da se uvede splošna stabilizacija mednarodnih menjalnih tečajev.

Denarstvo

Funt popušča

Narodna banka je zopet začela ponujati funte po nižjem tečaju, najprej po 249 din, sedaj pa tudi že po 248 din. Še bolj je popustil tečaj funta v Zagrebu in v Beogradu, kjer je padel na 246,9 do 247,1. Pozneje se je sicer nekoliko popravil. Negotovosti na našem denarnem trgu torej še ni čisto konec.

Na ljubljanski borzi sta zopet začela notirati Kč in italijanska lira. Tečaj Prage je 152,68—153,78 za 100 Kč, tečaj Trsta pa 226,94 do 230,02 za 100 lir.

Efektivne lire pa so padle na 215 do 225 din.

V sedanjih negotovih razmerah se je razvila tudi silna spekulacija z lirami. Na Reki znaša razlika pri 100 din v lirah kar do 10 lir. Od te razlike zlasti trpi naše okoliško prebivalstvo, ki mora prodajati za svoje prodane pridelke prejete lire po nizkem tečaju, nakupovati pa mora njemu potrebno blago po visokem tečaju.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 8. t. m. navaja te izpremembe (vse številke v milijonih din):

Zlata podloga se je dvignila za 24,4 na 1.577,2, in sicer se je povečalo zlato v blagajnah za 8,5 na 1.485,3, zlato v tujini pa za 16 na 91,9.

Devize, ki ne spadajo v podlogo, so se zmanjšale za 10,3 na

563,1, vsota kovanega denarja pa se je dvignila za 2,8 na 328,7.

Skupna vsota posojil se je povečala za 27,5 na 1.698,2, in sicer so narasla eskontna posojila za 21,4 na 1.441,1, lombardna pa za 6,2 na 257.

Razna aktiva so se zmanjšala za 3,9 na 667,1.

Obtok bankovcev se je povečal za 9,1 na 5.259,4, obveze na pokaz pa za 26,7 na 1.526,5.

Razna pasiva so narasla za 5,4 na 307,4.

Skupno kritje znaša 29,86%.

Stanje naših kliringov

V času od 2. do 9. oktobra se je povečal naš saldo proti Nemčiji od 16.992.000 mark na 17.890.000 mark.

V italijanskem kliringu se je naš saldo zmanjšal od 37.817.000 na 37.698.000 lir.

Tudi v bolgarskem kliringu se je naš saldo zmanjšal, in sicer od 0,6 na 0,1 milijona din.

V prometu s Turčijo se je naš saldo zmanjšal v tej meri, da smo iz upnikov postali dolžniki. V prejšnjem tednu je znašal naš aktivni saldo še 0,4 milijona frankov, sedaj pa je bilo toliko vplačano v kliring, da že mi dolgujemo Turčiji 0,1 milijona frankov.

Nemški industrialci so na posvetovanju nar. socialističnih gospodarskih strokovnjakov ter zastopnikov nemške industrije zahtevali, da se marka razvrednoti, ker bi sicer začel nemški izvoz padati, s tem pa tudi zaposlenost delavstva. Iz prestižnih razlogov pa se narodni socialisti devalvaciji še vedno upirajo.

Ostavke guvernerja Češkoslovaške narodne banke dr. Engliša

predsednik republike ni sprejel. Dr. Engliš je odstopil, ker je bila češkoslovaška krona v večji meri devalvirana, kakor pa je on predlagal.

Na Češkoslovaškem je začela poslovati komisija, ki naj izdela predloge za omiljenje deviznih predpisov.

Po večtedenskem dvigu cene za srebro v Avstriji je pretekli teden padla prodajna cena za srebro od 109,3 na 102,7, nakupna pa od 95 na 89 šilingov za kg.

Dobave - licitacije

Kralj. banska uprava Dravske banovine razpisuje za oddajo elektroinstalacijskih del v nadzorovalnem oddelku za moške v drž. bolnišnici za duševne bolezni na Studencu II. javno pisмено ponudbeno licitacijo na dan 26. oktobra ob 11. uri v sobi št. 33 tehničnega oddelka v Ljubljani. Ponudba v obliki popusta na uradno odobreni proračun v višini dinarjev 42.954,90.

II. ofertna licitacija za izvršitev regulacijskih del na obmejni Muri bo dne 26. oktobra na tehničnem oddelku banske uprave v Ljubljani. Proračun znaša din 941.329,14. Licitacija bo ob 11. uri.

Kralj. banska uprava Dravske banovine razpisuje za zgradbo železobetonskega mostu čez Mirno pri železniški postaji Jelovec na progi St. Janž—Savica I. javno ponudbeno licitacijo, ki bo dne 31. oktobra ob 11. uri v sobi št. 5 tehničnega oddelka v Ljubljani. Vsota odobrenega proračuna znaša din 615.271,86.

Kralj. banska uprava Dravske banovine razpisuje za dobavo litotoželnih cevi in armature za priključek studenca »Lintvern« k vodovodu na Vrhniki II. javno pisμένο ponudbeno licitacijo v skrajšanem roku 10 dni na dan 24. oktobra v sobi št. 47 tehničnega oddelka v Ljubljani. Vsota odobrenega proračuna znaša din 105.738,50.

Za dobavo mesa in slanine za umobolnico na Studencu pri Ljubljani za čas od 1. novembra do 31. marca bo III. pismena licitacija dne 24. oktobra ob 11. uri v pisarni bolnišnice.

LICITACIJE

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 26. oktobra ponudbe za dobavo strugačev in klavir ter 300 jeklenih ščetk; do 27. oktobra za dobavo raznega ročnega orodja, žice za avtoogeno varenje, cinka in cinkove pločevine; do 28. oktobra za dobavo li-noleja, lepila ter razne obleke; do 29. oktobra za dobavo platna in volnenih vrvic ter železnih kljuk; do 31. oktobra za dobavo cevi, elektrod ter podplato.

Artiljerijsko-tehnični zavod mornarice Lepetane sprejema do 26. oktobra ponudbe za dobavo svedrov, klešč, dlet, škarij itd.; do 30. oktobra za dobavo vagonet in Bodeove tehtnice. (Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI Ljubljani.)

Neuspešna zadruga

V Beogradu je bil občni zbor Zadruga za izdelovanje brezalkoholnih pijač. Na občnem zboru se je konstatiralo, da je bilo poslovanje zadruga zelo slabo in da je vse njeno premoženje padlo na din 700.—. Lansko leto zadruga sploh ni nič delala. Nastala je debata, ali naj zadruga še naprej živetari tako ko doslej ali naj likvidira. Odločili so se za likvidacijo, dokler ne pridejo boljši časi.

»Službeni list«

kr. banske uprave z dne 14. oktobra objavlja: Uredbo o oprostitvi materiala in notranje opreme, ki ju uvažajo tuje države radi postavitve svojih razstavnih paviljonov na naših domačih sejnih, od carine in davščin — Odločbo o oprostitvi Ljubljanskega vetesejma od plačevanja družbenega davka — Izpremembo in dopolnitev predpisov za obtežbo cestnih mostov — Odločbo o obračunanju zlatnega franka pri pobiranju takse za vize potnih listov — Razglas o odložitvi občinskih volitev za občine Breg, Grajena, Rogoznica in Slovenja vas — Razne odločbe občne seje državnega sveta — Razne razglase sodišč in uradov ter razne druge objave.

Dve tvornici avtomobilov se zgradita v Jugoslaviji

Jugoslovenski Kurir poroča, da se na odločilnih mestih proučuje vprašanje zgraditve tvornice avtomobilov v Jugoslaviji. Po informacijah lista bi se zgraditi prihodnje leto dve tvornici avtomobilov, in sicer bi ena tvornica izdelovala samo tovorne avtomobile, druga pa osebne raznih tipov in po najbolj modernih načelih. Tvornica tovornih avtomobilov bi bila v Rakovici, tvornica osebnih avtomobilov pa v okolici Beograda.

V zvezi z vprašanjem zgraditve tvornic za avtomobile pa se proučuje tudi vprašanje zgraditve tvornice motorjev, za katerih pogon bi se uporabljal les.

Lepo je to, da se namerava zgraditi v Jugoslaviji tvornica avtomobilov in da se hoče tudi na tem polju doseči naša gospodarska osamosvojitve. Toda kje je zapisano, da morata biti tudi ti dve tvornici v Srbiji, zakaj ne bi mogla saj ena teh tvornic biti v Sloveniji. Beograd dobil vendar letos veliko pristanišče, Bosna ima Zenico, Srbija poleg tega še nove instalacije v Boru ter vrsto drugih rudnikov, Dalmacija dobi nova pristanišča itd. Vsaki pokrajini je nekaj namenjeno. Le Slovenija naj ostane prazna?

Zunanja trgovina

Iz Dalmacije poročajo, da je bilo v zadnjem času odposlanih več vagonov vina na Češkoslovaško.

Češkoslovaški kmetijski minister je na nekem shodu izjavil, da je čisto nepotrebno, če Češkoslovaška uvažuje tuja vina. Češkoslovaška ima 25.000 ha vinogradov ter pridelava pol milijona hektolitrov vina, da more popolnoma kriti svojo potrebo na vinu.

Ker nima Anglija z našo državo nobenega klirinškega dogovora, bo začela mesto Anglije dobavljati črni premog Nemčija. Prvi transporti nemškega premoga so že prispele v jugoslovanska pristanišča.

Trgovinska pogajanja med Anglijo in Italijo so se končno vendarle ugodno zaključila. Pogajanja so trajala 14 dni.

Nemška vlada je dovolila šestorici nemških tvornic, da morejo zopet začeti izdelovati tkanine iz čiste volne. Zaradi strogega izvajanja prepovedi tkanin iz čiste volne se je namreč povpraševanje po tujih blagih v Nemčiji tako dvignilo, da se je morala ta prepoved ublažiti.

Nemški avtomobil. koncern Opel je znižal ceno avtomobilov za 6 do 10%. Nemci se zlasti prizadevajo, da si osvoje balkanski trg ter da z Balkana čisto izrinesejo češkoslovaške avtomobile.

Na Poljskem so odkrili nove in zelo bogate vrelce nafte. Samo en vrelce v bližini Gorlic daje na mesec nad 200.000 ton nafte.

Avstrija je letos pridelala toliko krompirja, da ji ne bo treba nič krompirja uvoziti.

Povpraševanje po našem blagu v tujini

Les in lesni izdelki:

1101 — Amsterdam: zastopnik v lesni stroki išče zastopstvo naših lesnih izvoznikov,
1102 — Pariz: proizvodi lesne destilacije (acetone),
1103 — Budapešta: zobotrebeci,
1104 — Pariz: oglje, bukovi in hrastovi železniški pragi,
1105 — Sousse (Tunis): parjena in neparjena bukovina, hrastov in jelov les, jamski les.

Deželni pridelki:

1106 — New York: paprika,
1107 — Svendborg (Danska): žitarice (koruza, ječmen in oves) ter oljate pogače (od solnčnic, repice, konoplje in lana),
1108 — Hamburg: zdravlilne rastline (ržene glavice, borovnice), lipovo cvetje, črnice, brezov eterično olje,
1109 — New York: rezanci sladkorne repe,
1110 — Habana (Kuba): fižol,
1111 — Amsterdam: moka, zlasti pšenična,
1112 — Dunaj: hranilna olja (ne oljčno in bučno),
1113 — Bristol (Anglija): paradiznikove konzerve,
1114 — Jeruzalem: razna povrtnina,
1115 — Bremen: stročnice, zlasti beli fižol, oljate pogače, živalske žitarice, konoplja,
1116 — Stockholm: grahorica, pšenični otrobi,
1117 — Sousse (Tunis): pšenična moka, krompir, suha povrtnina.

Proizvodi sadjarstva:

1118 — Bristol (Anglija): konzerve iz ribizlja (pasta), maline v pločevinastih posodah po 2 in po 5 kg,
1119 — Antwerpen: kozervirane češplje brez košic in prepovljene,
1120 — Bayrouth: sladki mandeljni,
1121 — Jeruzalem: jabolka, hruške, orehi,
1122 — Bremen: posušena jabolka in drugo suho sadje,
1123 — Neuchatel (Švica): sveže in suho sadje,
1124 — Stockholm: suhe češplje, suhe višnje,
1125 — Sousse: sadje.

Proizvodi živinoreje, perutinarstva in ribarstva:

1126 — Karlovi Vari: zastopnik za jedilno mast,
1127 — Instambul: svinjske sčetine,
1128 — Köln: ponuja se zastopnik za kože in krzna, ovčjo in drugo volno, loj, konjsko dlako, tehnične masti in klej,
1129 — Hoboken N. J. (U. S. A.): svinjske kože,
1130 — Budapešta: vosek čebel.
Proizvodi rudarstva:
1131 — Dunaj: železo in železna ruda.
Industrijski izdelki:
1132 — Karlovi Vari: zastopnik za jedilna olja in za margarino,
1133 — Carigrad: otroški vozčki, ponikljani in pokromani podnosniki,
1134 — Hamburg: verige za ži-vino,
1135 — Dunaj: kemično pripravljani papir,
1136 — Curacao (Nizozemska Zapadna Indija): ponuja se zastopnik za narodno ročno delo), pokrivala za mize in druga pokrivala, žepne robce, ženske bluze, vezane z biseri, otroške obleke, preproge,
1137 — Pariz: soda, sladkor.
Razno:
1138 — Rio de Janeiro: ponuja se zastopnik za vse predmete,
1139 — Trier (Nemčija): cunjice,
1140 — Brno: špediterska trdka ponuja svoje usluge našim izvoznikom v Češkoslovaško.

Izvozniki, ki se zanimajo za eno od navedenih ponudb ali povpraševanj, naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom, ter naj pri tem navedejo: 1. številko, pod katero je blago navedeno, 2. točno označbo vrste blaga, 3. način embalaže z ozirom na tržne uzance, 4. količino razpoložljivega blaga, 5. ceno, franko naša meja ali cif pristanišče države, kamor naj pride blago, 6. plačilne pogoje in 7. rok dobave. Za bonitetu tujih trdk Zavod ne jamči.

Doma in po svetu

Za našega poslanika v Stockholmu je imenovan dr. Stražnicki, bivši naš poslanik v Buenos Airesu in v Haagu.

Za senatorja je imenovan g. Fran Smodej, bivši urednik koroskega »Mira« ter bivši gl. urednik »Slovenca«.

»Populaire« poroča, da je moral na zahtevo papeža tržaški škof Fogar odstopiti.

Goriški nadškof Margotti je prišel v Ljubljano, kjer je prenočil v hotelu Štrukelj.

Radičev sin Vladimir se vrača z ženo iz Francije, kjer je živel v emigraciji, v Jugoslavijo. Tudi nekateri drugi vodilni radičevci so se v zadnjem času vrnili v Jugoslavijo.

Govori se, da bo več hrvatskih poslancev opustilo dosedanjo svojo taktiko abstinence ter da bodo

prišli v beograjsko skupščino. »Hrvatski dnevnik« beleži te govorce, a pravi, da mu niso znane nobene podrobnosti.

V nedeljo je bila cela vrsta shodov, na katerih so podali voditelji strank marsikatero zanimivo izjavo. Tako je dejal dr. Ljotić, voditelj »Zbora«, da nas more pred bodočo vojno rešiti samo popolna notranja enotnost. Dr. Sutej je izjavil na shodu v Sarajevu, da v političnih vprašanjih odločuje pri njih samo dr. Maček. Vsi drugi so samo ušesa, da slišijo to, kar reče dr. Mačkova usta. — V Kumanovem pa je govoril zastopnik Ljube Davidovića, ki je dejal, da je sporazum s Hrvti tudi v srbskem interesu. Vendar pa danes glede sporazuma še ni nič definitivnega sklenjeno.

Ze v 24 urah
barva, plesira in kemično snaki obleke, klobuke itd. Skrobli in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8.
Telefon št. 22-72.

Za komisarja delavske zbornice v Ljubljani je bil imenovan bankski svetnik dr. Lovro Bogataj. Obenem je bila imenovana revizijska komisija, ki bo pregledala delovanje zbornice od 1. 1934. dalje. Predsednik revizijske komisije je dr. Bogataj, član pa inž. Baraga, inšpektor dela ter Ignacij Brandstätter, rač. inšpektor pri bankski upravi. Revizijska komisija bo začela s svojim delom takoj. Zbornica v Splitu je poslala bankski upravi spomenico, v kateri zahteva, da se ustanovi obrtna policija za pobljanje sušmarstva, ki se je zlasti v zadnjem času silno razpaslo.

Nova zgradba petrovgradske trgovsko-industrijske zbornice je bila te dni dovršena. V novi palači so nameščene vse pisarne zbornice ter sta tudi dve dvorani, in sicer večja za plenarne seje in manjša za ožje sestanke in seje.

V Skopju je bila v nedeljo posvečena velika nova tvornica za predelavo opija. Tvornica more na leto predelati 35.000 kg surovega opija, to je polovico vse proizvodnje v Južni Srbiji.

Po devalvaciji francoskega franka se je dvignila cena zemljišč v Subotici. Za jutro zemlje se je preje zahtevalo od 6 do 7 tisoč, sedaj pa se zahteva od 7 do 9 tisoč din.

General de Bono je napisal knjigo o italijansko-etopski vojni. Predgovor knjigi je napisal sam Mussolini. V tej knjigi pripoveduje bivši generalissimo italijanske armade, da so Italijani že l. 1932. začeli delati na vojno proti Etiopiji. Da bi to namero prikrili, je l. 1932. obiskal Etiopijo kralj Emanuel, kar je evropske časopise tudi promptno sprejelo kot dokaz, da so se odnošaji med Etiopijo in Italijo zboljšali. Vse priprave za vojno proti Etiopiji je vodil Mussolini, ki je dal tudi povelje za začetek sovražnosti. De Bono poroča nadalje, da so Italijani podkupili skoraj vse poglavarje etiopskih plemen. — Kakor so vsa ta odkritja de Bona več ko zanimiva, tako pa se je treba še bolj čuditi, da se Italijani, ki so navdušeni nad temi odkritji, niti ne zavedajo, kaj pomenijo ta priznanja za evropskega človeka.

Turški zunanji minister Ruždi Aras je prišel na Dunaj, kjer je konferiral z avstrijskim zunanjim ministrom Schmidtom. Iz Dunaja odide turški zunanji minister v Beograd.

V Pariz je prišel poljski zunanji minister Beck. Njegov prihod pomeni novo utrditev francosko-poljskega zavezništva.

Knez Starhemberg namerava sedaj po polomu svoje politike odpotovati za dalj časa na Madjarsko, kjer bo gost grofa Esterhazija.

Predsednik madj. vlade Daranyi odpotuje koncem tega meseca v Rim, kjer se bo sestal z Mussolinijem.

Na kongresu angleške delavske stranke je bilo soglasno sklenjeno, da bo stranka zahtevala od vlade, da dovoli izvoz orožja za madridsko vlado.

Na sovjetsko-mandžurski meji je prišlo do novih spopadov med japonskimi in sovjetskimi četami.

Japonski vojni minister je poslal japonskemu ministrskemu predsedniku Hiroti ultimativno zahtevo, da se mora civilna oblast podrediti vojaški.

Angleška vlada je dovolila Kitajski večje posojilo. V sedanjih napetih odnosajih med Kitajsko in Japonsko pomeni to posojilo očitno izjavo Anglije za stalšee Kitajske, kar ne bo brez političnih posledic.

Cene pšenici se dvigajo

Po devalvaciji valut se še nadalje dviga cena žitaric. Prvi hipotetizacija je bilo še razpoloženje nejasno, kmalu nato pa so se začele zopet dvigati. Ugodna situacija na tujih trgih je naravno vplivala tudi na naš žitni trg. Trgovci so začeli kupovati žito za tujino, nato pa so pritisnili še domači mlinci, katerim so najbrže zaloge že začele pojemati. Posebno veliko povpraševanje je bilo po vagonem blagu. Dne 13. m. je dosegla v Somboru poliska pšenica že ceno 173 din. Govori se, da bo začel sedaj tudi Prizad kupovati pšenico po dnevnih cenah.

Tudi cene koruze so v stalnem dvigu. V Chicagu je narasla koruza za dva centa pri bušlju, prav tako tudi v Rotterdamu. Zato je bila tudi na domačem trgu ves teden cena čvrsta ter je dosegla ceno koruze tudi že 108 do 110 din. Nova koruza je cenejša, a se je dvignila že na 90 din.

Za ječmen je več povpraševanja, zlasti za ječmen za krmo, ki je dosegel ceno do 100 din. Za pivovarniški ječmen je zanimanje majhno.

Ko je že začela rasti cena pšenice, so se cene moke držale še na stari višini. Zadnji teden pa se je tudi moka podražila, ker so morali mlinci začeti nakupovati novo pšenico, ker grede stare zaloge že h koncu. Kupci pa se še vzdržujejo od kupčij in zato tudi še ni bilo posebnih zaključkov. Zastoj je nastal tudi pri mokah za krmo, ker je nje cena za izvoz previsoka.

Radio Ljubljana

Petek, dne 16. oktobra: 11.00: Šolska ura: V Sofijo in na Vitošo planino (Marjan Tratar) — 12.00: Slovenska narodna in umetna pesem (plošče) — 12.45: Vreme, poročila — 13.00: Cas, obvestila — 13.15: Pevske jazz skupine (plošče) — 14.00: Vreme, borza — 18.00: Mati vzgojiteljica (gdč. Felicita Labernik) — 18.20: Pilar Arco poje (plošče) — 18.40: Spomini na Španijo (prof. Etbju Boje) — 19.00: Cas, vreme, poročila — 19.30: Sodelovanje srbske in bolgarske cerkve v zgodovini (dr. Pavle Jevtić — 19.50: Za dobro voljo: Zdravnikova zmaga (prizorček) 20.00: Prenos simfoničnega koncerta iz Varšave. Dirigent: Lovro Matačić — 22.00: Cas, vreme, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Sobota, dne 17. oktobra: 12.00: Plošče — 12.45: Vreme, poročila — 13.00: Cas, obvestila — 13.15: Plošče — 14.00: Vreme — 18.00: Za delopust! (igra radijski orkester) — 18.40: Pogovor s poslušalci — 19.00: Cas, vreme, poročila — 19.30: Nac. ura: Razvoj slovenskega revijalnega tiska (Božidar Borke) — 19.50: Pregled sporeda — 20.00: Zunanji politični pregled (dr. Kuhar) — 20.20: Brucovski večer: Besedilo napisal Marjan Mehle, vodi prof. Niko Kuret, sodeluje Akademski pevski kvintet in člani radijske igralske družine — 22.00: Cas, vreme, poročila —

VELETRGOVINA kolonijalne in špecerijske robe

IVAN JELAČIN
Ljubljana

Zaloga sveže prazene kave, mletih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!
Zahtevajte cenik!

Hipotekarna banka
jugoslovanskih hranilnic
v Ljubljani
se je dne 10. oktobra t. l. preselila
v nove poslovne lokale
na Kralja Petra trgu št. 3
ter od 12. t. m. dalje posluje v novih poslovnih prostorih.